

TARİH

KURTULUŞ SAVAŞI – CEPHELER

Düzenli Orduya Geçiş

Nedenleri

- Kuvay-ı Milliyecilerin disiplinsiz olmaları,
- TBMM otoritesi altına girmek istememeleri,
- Kendi aralarında yargılama ve cezalandırma yapmaları,
- Halktan bazen ihtiyaçlarını zorla karşılamaları.

Cepheler: Batı, Doğu ve Güney Cephesi olarak ayrılmıştır.

Batı Cephesi'ne; Gediz Muharebesi'nde Ali Fuat Paşa'nın başarısız olmasıyla Albay İsmet Bey, komutan olarak atandı.

I) Doğu Cephesi (+)

Komutan: Kazım Karabekir Paşa

TBMM / Ermeniler

Kazım Karabekir Paşa; 30 Ekim'de Kars'ı, 7 Kasım'da Batum'u ele geçirdi. (+)

Sonuç: Gümrü Antlaşması imzalandı.

Gümrü Antlaşması

Maddeleri:

- Ermeniler Sevr dahil Türkiye aleyhindeki hiçbir anlaşmayı tanımayacak.
- Kars ve çevresi Türkiye'ye bırakılacak.
- Türkiye – Ermenistan sınırı Aras Nehri – Çıldır Gölü hattına kadar uzanacak.
- Türklere karşı silah kullanmış veya öldürme olaylarına katılmış olanların dışında kalan Ermeniler, isterlerse 6 ay içinde Türkiye'ye dönebilecek.
- Ermeniler Türklere karşı düşmanca tavır içine girmeyecek.

Önemi:

- TBMM'nin ilk siyasi ve askeri başarısıdır.
- İlk kez resmi belgede Türkiye Devleti kavramı geçmiştir.
- Ermenistan hayali son buldu.
- Sevr'e ilk darbe vurulmuştur.
- Misak-ı Milli için önemli bir adım atılmıştır.
- Buradaki birlikler Batı Cephesi'ne kaydırıldı.

2) Güney Cephesi

(+) Kuvay-ı Milliye / Fransız + Ermeniler (-)

Antep'e = Gazi

Urfa'ya = Şanlı

Maraş'a = Kahraman unvanı TBMM tarafından verildi.

Sonuç: Fransızlar bir antlaşma yapmak için Batı Cephesi'ndeki gelişmeleri bekledi. Sakarya Meydan Muharebesi'nin kazanılması ile Fransa ile Ankara Antlaşması yapıldı.

Ankara Antlaşması (20 Ekim 1921)

- Taraflar arasında savaşa son verilmiştir.
- Türkiye – Suriye sınırı Hatay dışında bugünkü durumuna ulaştı.
- Hatay'da özel bir yönetim kurulması kararlaştırıldı.

UYARI: Fransa Hatay'ın dini ve kültürel yapısına müdahale etmeyecektir. Fransa, Suriye'den çekilirse Hatay, Suriye'ye bırakılmayacak; bölge halkı kendi geleceğini verecekleri oylarla belirleyecektir.

NOT: TBMM, antlaşmaya koydurduğu bu madde ile; Hatay halkının Türk nüfusunun çoğunlukta olduğunu dikkate almıştır.

Antlaşmanın Önemi:

- a) Fransa ile aramızdaki savaş sona ermiştir.
- b) Fransa ilk kez TBMM'yi ve Misak-ı Milli'yi kabul eden İtilaf Devleti olmuştur.
- c) Güney Cephesi'ndeki kuvvetler Batı Cephesi'ne kaydırılmıştır.

UYARI: Güney Cephesi'nde İtalyanlara karşı ciddi bir cephe açılmamıştır. Bunun sebebi; Batı Anadolu ve İzmir çevresinin Yunanlılara verilmesiyle İtalya'nın İtilaf Devletleri ile arasının bozulmasıdır.

3) Batı Cephesi

Özellikleri:

- Düzenli birliklerin mücadele ettiği cephedir.
- Yunanlılara karşı mücadele edilmiştir.
- Bu cephedeki muharebeler ve alınan sonuçlar Kurtuluş Savaşı'nın bitişini belirlemiştir.

Batı Cephesi Muharebeleri

- I. ve II. İnönü Muharebeleri (+) —→ savunma
- Kütahya – Eskişehir Savaşları —→ çekilme
- Sakarya Meydan Muharebesi —→ son savunma
- Büyük Taarruz —→ saldırı

a) I. İnönü Muharebesi (6 – 10 Ocak 1921)

TBMM / Yunanlılar

(+) (-)

Sebep: Ankara'yı ele geçirerek Milli Mücadele'yi sona erdirmek.

Savaşın Önemi ve Sonuçları:

- Düzenli orduların Batı Cephesi'nde ilk galibiyetidir.
- TBMM ve düzenli ordulara olan güven artmıştır.
- Düzenli ordulara katılımı arttırmıştır.
- 12 Mart 1921'de İstiklal Marşı kabul edildi.
- 16 Mart 1921'de Moskova Antlaşması imzalandı. (TBMM / Sovyet Rusya)
- Londra Konferansı toplandı.
- Türk / Afgan Dostluk Antlaşması imzalandı.

Londra Konferansı (21 Şubat – 12 Mart 1921)

Amaç: Sevr'i yumuşatarak TBMM'ye kabul ettirmek.

Katılanlar: İtilaf Devletleri / İstanbul Hükümeti + TBMM temsilcileri

UYARI: TBMM temsilcileri ve İstanbul Hükümeti konferansa bir arada çağrıldı.

Sebep: Aralarında çıkacak anlaşmazlıklardan İtilaf Devletleri'nin faydalanmak istemesi.

TBMM'nin Konferansa Katılma Nedenleri:

- Türklerin barış yanlısı olduğunu göstermek,
- Misak-ı Milli'yi tüm dünyaya duyurmak,
- TBMM'nin hukuken tanınmasını sağlamak,

Konferansa TBMM'yi temsilen Bekir Sami Bey katıldı.

Sonuç: Sevr Antlaşması gündeme geldiği için herhangi bir sonuç çıkmadı.

UYARI: Bekir Sami Bey İtilaf Devletleri ile ikili antlaşmalar yapmış; ancak bu antlaşmalar devletlerin eşitliği ilkesine uygun olmadığı için, tam bağımsızlığa aykırı görülmüş ve TBMM tarafından onaylanmamıştır.

Konferansın Önemi

- a) İtilaf Devletleri TBMM'nin hukuki varlığını kabul ettiler.
- b) Misak-ı Milli dünyaya tanıtıldı.
- c) Yunanistan tekrar saldırıya geçti.

Moskova Antlaşması (16 Mart 1921)

Taraflar: TBMM / Sovyet Rusya

Nedeni: Batı sömürgeciliğinin iki ülkenin ortak düşmanı olması.

Maddeleri:

- Taraflardan birinin tanımadığı antlaşmayı diğer ülke de tanımayacak.

Yorum: Sovyet Rusya, Sevr'i tanımayan ilk batılı devlet oldu.

- Uluslararası alanda birlikte hareket etme kararı alınmıştır.
- Sovyet Rusya Misak-ı Milli'yi tanıyacak.

- Osmanlı Devleti ile Çarlık Rusyası arasındaki tüm antlaşmalar geçersiz sayılacaktır.

Yorum: Bu madde Sovyet Rusya'nın kapitülasyonlardan vazgeçtiğini göstermektedir.

- İki devlet askeri, ekonomik ve kültürel alanlarda işbirliği yapacak.
- Sovyet Rusya, TBMM ile Ermenistan ve Gürcistan arasında imzalanan antlaşmaya göre belirlenen sınırı, Batum'un Gürcistan'a verilmesi şartıyla tanıyacak.

II. İnönü Muharebesi (23 Mart – 1 Nisan 1921)

Yunanlıların Amacı:

- Ankara'yı ele geçirip Milli Mücadele'ye son vermek,
- Sevr'i TBMM'ye kabul ettirmek.

(+) TBMM / Yunanlılar (-)

Sonuç:

- TBMM'ye olan güven artmıştır.
- İtalyanlar Anadolu'dan çekilmişlerdir. (İlk çekilen İtilaf Devletidir.)

Kütahya – Eskişehir Savaşları (10 – 24 Temmuz 1921)

Yunanlıların Amacı:

- Türk ordusunu güçlenmeden ortadan kaldırmak,
- TBMM'yi dağıtarak kesin sonuca ulaşmak,
- Sevr'i TBMM'ye kabul ettirmek.

Gelişim: Yunanlılar; Afyon, Kütahya ve Eskişehir'i ele geçirdi.

Sonuç: Türk ordusu daha fazla kayıp vermemek amacıyla Sakarya Irmağı'nın doğusuna çekildi.

TBMM'de iki önemli konu görüşüldü:

- a) Merkezin Kayseri'ye taşınması
- b) Mustafa Kemal için Başkomutanlık Kanunu

Bunun üzerine;

- Merkezin Kayseri'ye taşınması görüşü reddedildi.
- 5 Ağustos 1921'de Başkomutanlık yasası çıktı. (3 ay süre ile) Böylece; bu kanun ile Mustafa Kemal Paşa TBMM'nin yetkilerini kullanabilecektir.

Tekalif-i Milliye Emirleri (Milli Yüklümlülükler) (7 – 8 Ağustos 1921)

Mustafa Kemal Paşa'nın Türk ordusunu güçlendirmek amacıyla halktan yiyecek, yiyecek, silah, cephane yardımı istemesidir. Buna göre;

- Her ilçede bir Tekalif-i Milliye Komisyonu kurulacak.
- Her ev bir çift çorap, çarık ve çamaşır hazırlayıp komisyona teslim edecek.
- Demirci, marangoz, dökümcü ustaları ordunun emrine girecek.

UYARI: Kurulan Tekalif-i Milliye Komisyonları, vatandaşların bağışlarını kaydetmişlerdir. Bundaki amaç; bu bağışların kurtuluşun sağlanmasından sonra devlet tarafından geri ödenmesidir.

Sakarya Meydan Muharebesi (23 Ağustos – 13 Eylül 1921)

TBMM / Yunanlılar

(+) (-)

Yunanlıların Amacı: Ankara'yı ele geçirmek.

- Mustafa Kemal “Hattı müdafaa yoktur, Sath-ı müdafaa vardır. Bu sath bütün vatandır. Vatanın her karış toprağı kanla sulanmadıkça terk olunamaz...” sözüyle topyekûn savunma yapılmasını planlamıştır.
- Sakarya Meydan Muharebesi, Türk ordularının **son savunma savaşıdır**.
- Sakarya Irmağı'nın doğusu düşman ordusundan temizlendi.

Savaşın Önemi ve Sonuçları:

- Mustafa Kemal'e olan güven artmıştır.
- 9 Eylül 1921'de Mustafa Kemal'e TBMM tarafından “**Gazilik ve Mareşallik**” unvanı verilmiştir.
- Türk ordularının II. Viyana Kuşatması'ndan beri geri çekilişi sona ermiştir.
- Yunan ordusunun taarruz gücü kırıldı.
- Savaş meydanındaki başarılar, diplomatik gelişmeleri de beraberinde getirdi.
- Kafkas Cumhuriyetleri (Azerbaycan, Gürcistan ve Ermenistan) ile 13 Ekim 1921'de **Kars Antlaşması** imzalandı. (Bugünkü Doğu sınırları belirlendi.)
- Fransa ile **Ankara Antlaşması** imzalandı. (20 Ekim 1921)

Büyük Taarruz ve Başkomutanlık Meydan Savaşı

NOT: Sakarya Meydan Savaşı'ndan önce TBMM tarafından 3 aylık geçici süre ile Mustafa Kemal'e verilen başkomutanlık yetkisi 20 Temmuz 1922'de süresiz verildi.

- Mustafa Kemal Paşa Taarruz için hazırlıklara girişti. Güney ve doğudaki birlikler batıya kaydırıldı.
- 26 Ağustos'ta; Büyük Taarruz başladı.
- 27 Ağustos'ta; üstünlük Türk ordusuna geçti.
- 30 Ağustos'ta; Yunan ordusu Dumlupınar'da kuşatıldı.

UYARI: Mustafa Kemal Paşa orduyu bizzat yönettiği için bu muharebeye Başkomutanlık Savaşı denir.

Türk ordusu;

- 6 Eylül'de Balıkesir'e,
- 9 Eylül'de İzmir'e girdi.
- 18 Eylül 1922 'de Batı Anadolu, Yunan işgalinden kurtarıldı.
- Kurtuluş Savaşı'nın başarıya ulaşması ve Anadolu'nun işgalden kurtulması ile silahlı mücadele dönemi bitmiş, diplomatik mücadele dönemi başlamıştır. İtilaf Devletleri'nin teklifi sonucunda; Mudanya Ateşkes Antlaşması yapılmıştır.

Mudanya Ateşkes Antlaşması (11 Ekim 1922)

Ateşkese Zemin Hazırlayan Gelişmeler

- Yunan Ordusunun kesin yenilgiye uğraması,
- Fransa ve İtalya'nın, İngiltere'yi yalnız bırakması,
- Mustafa Kemal'in barışçı siyaseti ve diplomatik girişimleri sonucu, Sovyet Rusya'nın Boğazların güvenliği için Türkiye'nin yanında olduğunu açıklaması.

Taraflar: TBMM (Temsilci: İsmet Paşa) / İngiltere + Fransa + İtalya

Maddeleri:

I) Türk ve Yunan birlikleri arasındaki savaş sona erdirilecektir.

Yorum: Kurtuluş Savaşı'nın silahlı mücadeleye yönü bitmiştir.

2) Yunan birlikleri 15 gün içinde Meriç Nehri'nin doğusunu boşaltacaklar.

Yorum: Doğu Trakya, diplomatik ilişkiler ile geri alınmıştır.

3) Doğu Trakya TBMM'nin jandarma birliklerine teslim edilecektir.

Yorum: Bölgenin güvenliği TBMM'ye bırakılmıştır.

4) Boğazlar ve İstanbul'un yönetimi TBMM'ye bırakılacak; ancak barış antlaşması yapılincaya kadar İtilaf Devletleri İstanbul'da kalacaklardır.

Yorum: Osmanlı Devleti'nin hukuken varlığı sona ermiştir.

5) Barış antlaşması imzalanıncaya kadar Türk ordusu Çanakkale ve Kocaeli Yarımadası'nda belirlenen yeri geçmeyecektir.

Yorum: Türk ve İngiliz kuvvetleri arasında çıkabilecek bir çatışma önlenmek istenmiştir.

Uyarı: Savaşlar Yunanlılarla yapılmasına rağmen; antlaşma İngilizlerle yapılmıştır. Bu durum Yunanlılara İngiltere'nin destek verdiğini kanıtlamaktadır.

Mudanya Ateşkes Antlaşması'nın Önemi

- Yeni kurulan Türk Devleti uluslararası alanda yenik devlet değil, eşit devlet statüsü kazanmıştır.
- Türk Devleti'nin varlığı tanınmıştır.
- Mudanya Ateşkes Antlaşması'nın imzalanmasıyla Mondros'un hükmü kalkmıştır.